

Brugerhjælp/Workshop

Ejendomshistorie på landet

Rigsarkivet i Viborg, 21. marts 2019

Karen Straarup

karen.straarup@viborgslaegt.dk

Links: Opslag af persondata i de store databaser og

Kort og ejendomsfakta www.viborgslaegt.dk

ArkivalierOnline: Ejendomme

<https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/collection/theme/12>

I denne gennemgang er kortmateriale kun sporadisk gennemgået.

Eksempel 1:

Vi kender den nuværende ejendoms postadresse, men ikke matrikelnr.

Hvordan får vi belyst ejendommens historie i nyere tid (efter 1840)?

Eksempel 2:

Vi kender en fæstegårds tilhørsforhold til et gods omkring 1700, men ikke matrikelnr eller adresse. Vi ved altså ikke, hvilken gård det er. Hvordan finder vi gården og følger dens historie fremad i tiden?

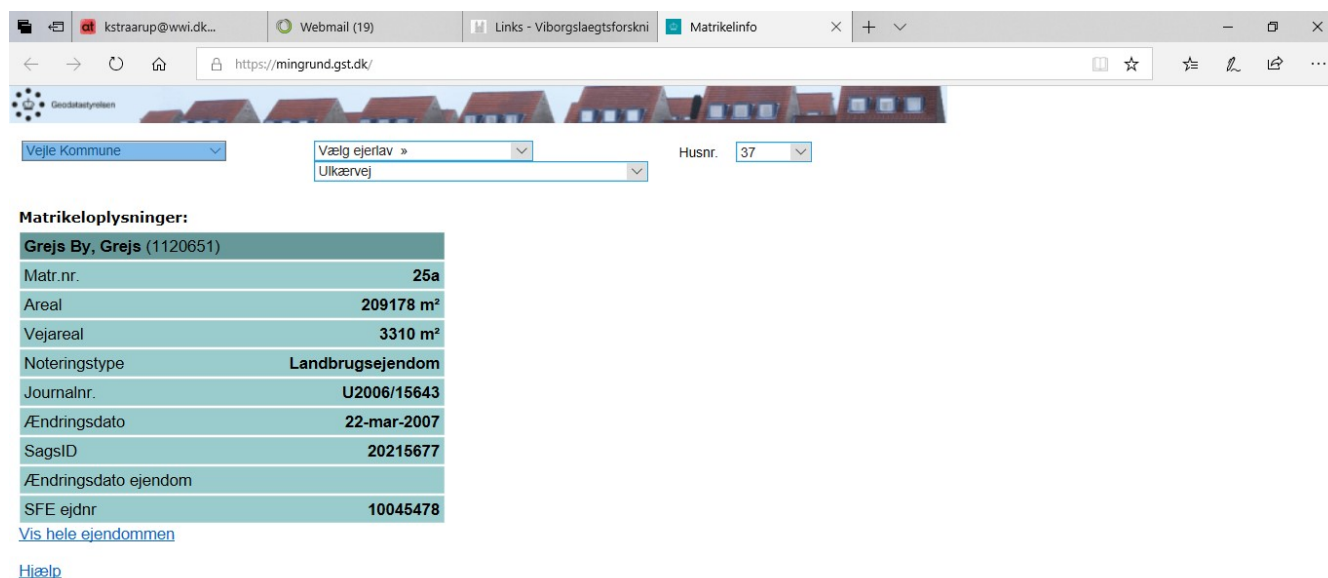
Eksempel 1:

A) Find matrikelnr. (Min grund)

Indtast *Kommune, ejerlav og postadresse* (Eks: Vejle Kommune, Grejs By, Ulkærvej 37)

Resultat: Se skærbillede herunder. Matr. nr. fremgår her: 25a

Flere andre nyttige oplysninger på opslaget.

Geodatabase

Vejle Kommune

Vælg ejerlav »

Ulkærvej

Husnr. 37

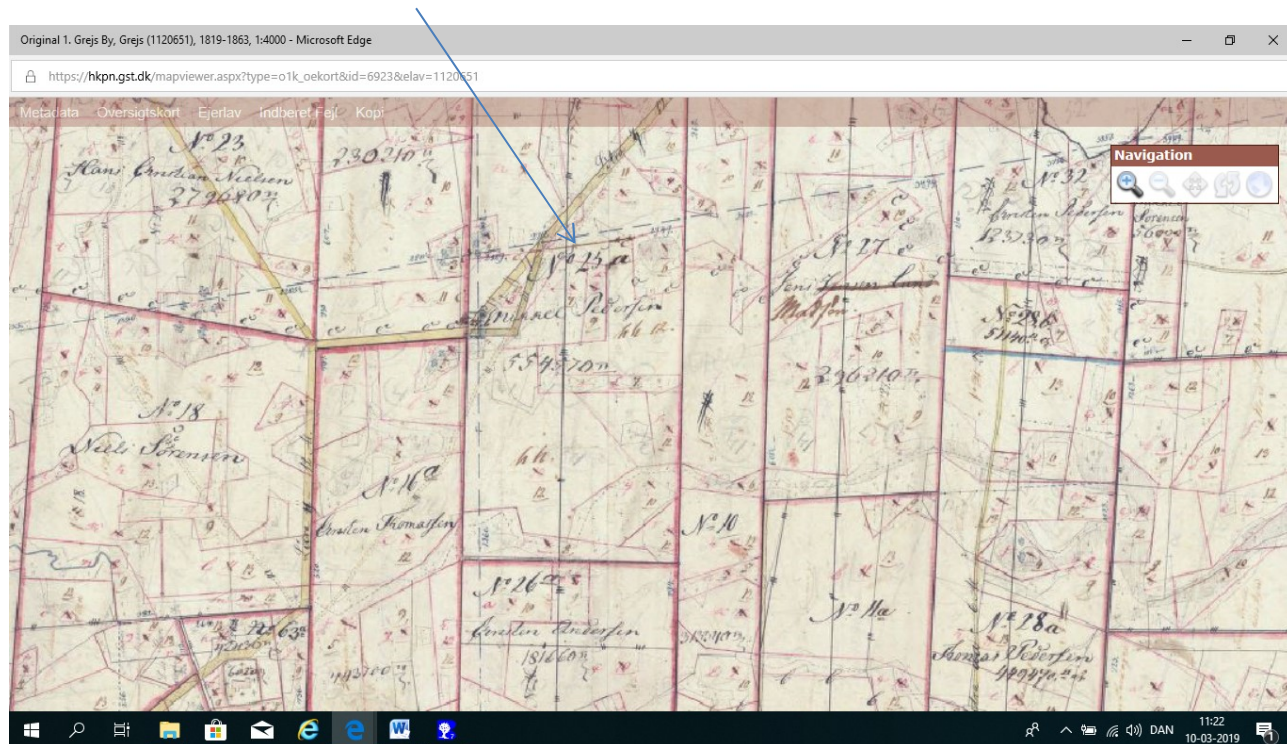
Matrikeloplysninger:

Grejs By, Grejs (1120651)	
Matr.nr.	25a
Areal	209178 m ²
Vejareal	3310 m ²
Noteringstype	Landbrugsejendom
Journalnr.	U2006/15643
Ændringsdato	22-mar-2007
SagsID	20215677
Ændringsdato ejendom	
SFE ejdnr	10045478

[Vis hele ejendommen](#)

[Hjælp](#)

B) Find matrikelkort

C) Realregister. Søg i Daisy.

Vi skal kende herredet. (Det er nok at skrive *Nørvang* i Arkivskaber og *Realregister* i Arkivserie)

Resultat:

Arkivserie:

Realregister (1825 - 1970)

Arkivskabere:

Nørvang-Tørrild Herredsfoged (1825-1919) , Vejle Civilret (1919-1927) , Vejle Civilret, Tinglysningen (1927-1957)

Reference:

SP-registratur B-070

Materialet er indscannet og ses her:

<https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/billedviser?epid=16506613#29838,3387225>

Opslag 46 – se næste side

Handwritten land registry documents from 1841-1919. Includes columns for Matr. Nr., Gældenommen, Samlet Værdi, Partieren, and Bemærkninger. Contains detailed descriptions of land parcels, transactions, and ownership changes.

I Adkomster nederst til venstre ses ejerrækken fra 1841-1919. Desuden angives, hvilken skøde- og panteprotokol formandens skøde kan findes. Det giver i dette tilfælde ejerne tilbage til 1812. Find ejeren i 1812 i SP-protokollen. Her står navn og dato for sidste handel, og sådan kan man gå tilbage indtil gården sælges som selveje. I dette tilfælde er der kun en ejer og derefter købet af fæstegården til selveje i 1784. Desværre er fæsteprotokollen for Rosenvold gods ufuldstændig før 1780.

D) Brandtaksation (giver flere oplysninger om bygninger mm.) Søges også i Daisy. Ikke indscannet. Forsikringsprotokol for Kirkelund ses herunder <https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/billedviser?epid=15254814#186912,31689718>

E) Tingbogen (NB! Det er retskredsen, der skal findes. I dette tilfælde er Grejs i Brødstrup retskreds 56 i Skanderborg amt, bog nr 9, selv om Grejs ligger i Vejle amt). Tingbogen giver ejere frem til 1990'erne. Kirkelund: <https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/billedviser?bsid=47644#47644,9578045>

F) OIS (Fortæller om nuværende ejerforhold, ejendomsvurdering, bygningernes alder, anvendelse nu mm.) <https://www.ois.dk/>

Søg ejendom/adresse: Kommune:

Tast evt. blot det første bogstav i vejnavnet og tryk søg/enter

Vejnavn: Nr: Etage: Side/dørnr.:

Søg ejendom	Dine søgninger	Om OIS	Log på
Dine søgninger <ul style="list-style-type: none"> [-] Ulkærvej 37 <ul style="list-style-type: none"> [-] BBR-oplysninger <ul style="list-style-type: none"> Hjælp til BBR BBR-meddelelse [+] BBR-Grund - Ulkærvej 37 [+] BBR-Grund - Ulkærvej 37 [+] BBR-Grund - Ulkærvej 37 [+] Jordstykke [+] Planer [+] Økonomi [+] Tilstandsrapporter [+] Kort <ul style="list-style-type: none"> Skærmkort 		Skærmkort 	
<small>OIS administreres af Udviklings- og Forenklingstyrelsen – en del af Skatteforvaltningen. Få hjælp på telefon: 44 60 31 02</small>			

G) Diverse andre kort

Se www.viborgslaegt.dk Links og kort og ejendomsfakta.

Eksempel 2:

En ejendom på landet fra 1688 og frem til nutiden

Gården fra før: Kirkelund i Grejs sogn, Ulkærvej 37, matr nr 25a, Grejs by.

Vi kender en fæstegårds tilhørsforhold til et gods, men ikke matrikelnr eller adresse. Hvordan følger vi gårdens historie fremad i tiden?

Kilde til forvirring: La Cours Danske gårde oplyser, at den var fæstegård under godset Grundet. Dokument fra familien – nu i lokalarkivet – fortæller dog om køb til selveje i 1784 fra godset Rosenvold, hvilket er korrekt.

Kirkebogen for Daugård sogn begynder 1672.

Kirkebogen for Grejs begynder i 1689, det er en stor hjælp.

Matrikler

De ældste matrikler: 1662, 1664, 1688 (Chr V's matrikel)

Nævner husstandens overhoved. Kun få findes på AO (ArkivalierOnline). I stedet har man valgt at lægge de tilhørende **Markbøger** ud (ret vanskelige at bruge)

1844-matriklen – grundlaget for den nuværende.

Eksempel matrikel Ulstrup

Vi kan også være så heldige, at nogen har renskrevet matriklerne, her Brejl:

Her ses den førnævnte gård i Grejs:

1662:

Peder Lauridsen, streget,

1 gård: hartkorn 13 td $\frac{1}{2}$ skp 1 fjk $\frac{2}{3}$ alb

Peder Christensen og Mikkel Christensen

Velb. Otte Krag's tjener / propr. fru Anne Rosenkrantz sl. Hr. Otte Krag til Voldbjerg

Skylder $1\frac{1}{2}$ mark penge, 2 grot leding, 6 skp purest havre, 1 får hvert 3.år, 1 svin hvert 4.år,
2 rdl gæsteri

Kan så 1 ørte rug, 1 ørte byg, 10 td havre

Avl 20 læs hø

1664

Peder Lauridsen, streget, 1 gård

13 3 $\frac{2}{3}$

Peder Christensen og Mikkel Christensen

Velb. Otte Krag's tjener / propr. fru Anne Rosenkrantz sl. Hr. Otte Krag til Voldbjerg

Skylder $1\frac{1}{2}$ mark penge, 2 grot leding, 6 skp purest havre, 1får hvert 3.år, 1 svin hvert 4.år, 2
rdl gæsteri.

Kan så 1 ørte rug, 1 ørte byg, 10 td havre

Avl 20 læs hø

1 td $3\frac{1}{2}$ skp 1 fjk $\frac{2}{3}$ alb

1688

Gård nr 8 i Grejs

Peder Christensen og Mikkel Christensen

Gl Hartkorn: 13td 3 skp $\frac{2}{3}$ fjk 0 alb Ny 9 1 3 0

Sl. Otte Krag til Voldbjerg

(Historien er, at Otte Krag til Voldbjerg døde i 1666, og gården overgik ved giftermål til Rantzau, der var ejer af godset Rosenvold ved Vejle).

Godsarkiverne

Link til alle godsarkiverne i DIS-arkivalielister

https://arkivalielister.dis-danmark.dk/ao_alt_vis_navne.php?navn=gods

https://arkivalielister.dis-danmark.dk/fs_vis_navne.php?type=go&amt=Viborg

Find godset i Family Search:

Det er nødvendigt at oprette sig som bruger. Det er gratis, og de sender ikke spam.

<https://www.familysearch.org/>

Det er lidt omstændeligt, men værd at gå efter.

I menuen øverst klikker du på *Search*

På den side, der åbner, finder du langt nede på siden *Browse all published collections*, som du klikker på.

Nu kommer alle de mulige lande i alfabetisk orden. (Det tager måske lidt tid). Find Danmark og klik.

Vælg *Estate records* (godser)

Klik på *Browse through 2,608,645 images*

Nu vælger du det ønskede *amt* og derefter det *gods*, du vil arbejde med. Alle indscannede kilder i Family Search fra det gods dukker nu op, og du kan se dem og gemme de enkelte opslag.

Jordebøger

En jordebog: Fast ejendom tilhørende én ejer

Godsernes jordebøger – udarbejdet med mellemrum – findes i Godsarkiverne, men ses også i SP-protokollerne

Oversigt med fæsternes navne – landgilde – hartkorn

Hartkornsspecifikationer

Hartkorn knytter sig til boniteten – hårdt korn – hvor meget byg og rug der kunne avles.

Hartkorn måles i 1 tønne = 8 skæpper

1 skæppe = 4 fjerdingkar

1 fjdk = 3 album

AO: Hartkornsspecifikationer findes under **Find en ejendom – Matrikler**

Daisy: Skriv hartkornsspecifikationer i **Arkivserie** (Der vises 22 poster)

Fæstebreve/Fæsteprotokoller

Før 1800 ejede de fleste bønder og husmænd ikke deres jord. De fæstede dem. En slags leje/forpagtning. Ved tiltrædelse fik fæsteren et fæstebrev.

Fæstebrevet skulle fra 1719 også indføres i fæsteprotokoller. De findes i godsarkiverne og slet ikke alle er bevaret.

Det er nødvendigt at vide, hvilket gods, gården hører under. Se vejledninger nedenfor.

Daisy: Godssets navn i **Arkivskaber, Fæstebrev i Arkivserie**

Leder du forgæves i AO?

Prøv Family Search www.familysearch.org

Family Search Vælg Search derefter Catalog

Tast *sogn* i Place vælg Search og vælg Probate records

Godser med gårde i sognet vil blive vist.

Derefter må man ind at søge i protokollernes registre.

Skøde: Ejerens synlige bevis på ejerskabet (Fra Middelalderen: bytte jord i frakkeskøder)

Skødet er retsgyldigt – læst på tinge.

Beskrivelse af, hvad skødet dækker.

Fastslår, hvem der sælger/køber, hvilken ejendom, vurdering (hartkorn) og pris.

Skøder blev udstedt fra Middelalderen, men fra 1500-tallet lov om, at skøder skulle føres til protokols. Danske Lov, 5. bog, 3. kap.

(Først i Tingbogen, senere i Skøde- og Panteprotokollen)

AO: Skriv **stedet** i **Arkivskaber**, og **skøde** i **Arkivserie**

Aftægtskontrakter

Udarbejdes sammen med fæstebrev/skøde

Hvis de er indført i Skøde-og Panteprotokollen er de retsgyldige.

Kirkelund, matr 25 a m fl, Grejs By, fæstere og ejere

-før 1662 – til efter 1688: Peder Christensen og Mikkel Christensen, fæstere under Voldbjerg ejet af Otte Krag, død 1666.

Ved Otte Krags død overgik Voldbjerg til datteren Sophie Amalie Krag, der omk 1670 giftede sig med Otto Rantzau, som var en af landets største godsejere, han ejede bl.a. Rosenvold. Dermed kom Kirkelund under Rosenvold.

Mikkel Christensen var ikke far til Peder herunder, men muligvis slægt.

Muligvis fra 1782: Peder Michelsen, fæstebonde under Rosenvold, gift med Karen Poulsdatter i 1781. Første barn født i Daugård 1782, andet i Grejs 1783.

1784-1812: Peder Michelsen, selvejer

1812-1829: Søn, Michel Pedersen gift med Anne Hansdatter

1829-1841: Peder Christensen og enken Anne Hansdatter.

1841-1868: Annes bror, Jens Hansen (Peder Christensen købte en anden gård i Grejs).

1868-1872: Datter, Karen Jensen og Niels Vinkel Andersen Ladegaard.

1872-1902: Datter, Karen og Jacob Pedersen.

1902-1918: Søn, Karl Peter Pedersen.

1918-1956: Ny familie. Kirstine og Julian Andersen.

1956-1960: Søn, Niels Hess Andersen blev forpagter.

1960-96: Anna Marie og Niels Hess Andersen var ejere af gården.

1996, 2019: Søn, Thorkild Hess Andersen og Anna Lise er nu ejere.

Arkivalieronline - Ejendoms historie <https://www.sa.dk/da/hjaelp-og-vejledning/rigsarkivets-online-vejledninger/ejendomsoplysninger-kom-godt-gang/>

Arkivalieronline – Fæste protokoller <https://www.sa.dk/da/hjaelp-og-vejledning/rigsarkivets-online-vejledninger/faeste-protokoller-kom-godt-gang/>

Arkivalieronline – Søg i samlingerne <https://www.sa.dk/da/brug-arkivet/soeg-i-samlingerne/>

<https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/billedviser?epid=16337271#188541,31874437>

https://www.sa.dk/wp-content/uploads/2015/06/Gods_Stedregister.pdf

<https://www.familysearch.org/search/image/index?owc=waypoints>